nr.4
2020

iUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

LEX LAPIDUS AV JENS LAPIDUS:

"Det svenska rättssystemet är bäst"

SARGON DE BASSO:
"Vi blir extrema när pendeln slår"

INTERVJU:
I rättvisans tjänst av Johan Eriksson

TEMA USA:
Vad vill Kamala Harris?

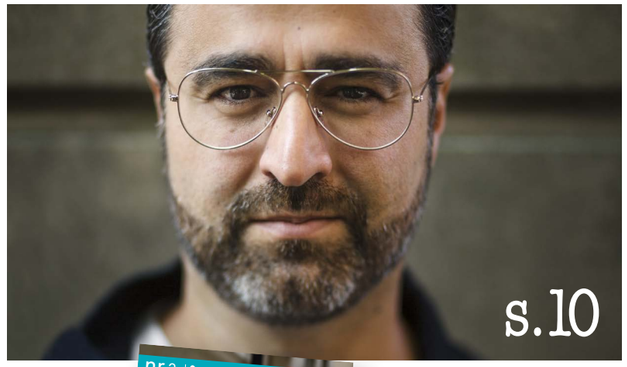

I DETTA NUMMER

Chefredaktörskrönika 3
Ordföranden har ordet 4

TEMA: KÄNDA FÖRSVARSADVOKATER
Intervju: Jens Lapidus 6
Intervju: Sargon De Basso 10
Intervju: I rättvisans tjänst av Johan Eriksson 14

TEMA: USA
Vad vill Kamala Harris? 16
Ruth Bader Ginsburg död. 17

Armenien mot Azerbajdzjan 18
Mordet på Samuel Paty 20
Samhällets syn på sexualbrott 23
Om juridiskt språkbruk 24
Corona och media 25

TEMA:GOD JUL
Juljuridik 26
Tips på julklappar 27

Bok- och filmrecension 28
Nyhetsnotiser 30
Fråga arbetsrättaren Rebecca 31

iUSBÄRAREN ges ut av Juridiska föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet.
Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

ANSVARIG UTGIVARE
Nicolas Kitzler
viceordforande@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
Firel Danho
chefred@jurstud.com

VICE CHEFREDAKTÖR
Simon Tell
vicechefred@jurstud.com

INFORMATIONSSEKRETERARE JF
Love Elliot Murray Retsmar
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

ANNONSBOKNING
Firel Danho
chefred@jurstud.com

TRYCK
Dixa AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO
Firel Danho

ADRESS
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

FÅR DU INTE TIDNINGEN?
Ring 08–15 69 71 eller
maila chefred@jurstud.com

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBÄRARENS ståndpunkt.

Redaktionen

FIREL DANHO
Chefredaktör/ Skribent

SIMON TELL
Vice chefredaktör /Skribent

DAVID MUNCK
Alumniskribent

HARRI KORHONEN
Skribent

CORNELIA GUNNARSSON
Skribent

CRISTINA KESKITALO
Skribent

DEVANSHI GANDHI
Skribent

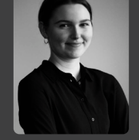
NORA FRÖGREN
Skribent

SIGNE MAJ VIBE
Skribent

MARTYNA LECHOWSKA
Skribent

JILL WALLENTIN
Art Director/ formgivare

Annonsera i iusbäraren?
annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

Finns det vaccin mot hat och rasism?

LIKSOM tidigare kullar av jur.stud har jag sett fram emot examensuppsatsen. Att få sitta med kursare runt en kaffetermos. Att få grotta ner mig i böcker på SU, Studentpalatset eller Kungliga biblioteket. Men 2020 är inte likt andra år. Det är inte heller sig likt för dig som befinner dig i början av dina studier med hoppet att få träffa kursare, lära känna din nya hemstad och sitta på SU:s tråkiga lokaler. Inte heller för dig som är på väg att ta ut examen med flera backup-planer för att tackla arbetsmarknadens tröghet. Men låt oss komma ihåg att detta är relativt små bekymmer jämfört med vad världen står inför.

2020 är året där hela världen förändrats framför våra ögon. En pandemi som har påverkat alla länder, alla företag, all sjukvård, alla individer och dig. Det är cirka 7000 personer som har dött i Sverige till följd av corona. Det är någons pappa, mamma, mormor, morfar, bror, syster, barn eller bästa vän. Trots det har 2020 haft med sig fördelar. Folk runtom världen oavsett kön, färg och bakgrund har gått samman för att ta sitt ansvar. Vi ställer upp för varandra, räddar lokala småföretagare samt tänker på personal som kämpar inom vården. Vi använder oss mer av digitaliseringens möjligheter. Både luft- och vattenkvaliteten har blivit bättre. Kommer du ihåg delfinerna som kom tillbaka i Venedigs kanaler?

I detta nummer skriver David Munck om Kamala Harris, som för mig är ett av många ljus i 2020. I sitt segertal säger hon: ”There is no vaccine for racism”. Vi har sett att politiker i Sverige går ut med påståenden om att smittan i invandrartäta och socioekonomiskt drabbade områden baseras på kultur, analfabetism samt misslyckad integrationspolitik snarare än andra aspekter såsom klasskillnader. Vi är på väg att finna vaccin mot Covid-19, ett problem som har funnits i ett år, men kommer vi någonsin finna ett vaccin mot hat och rasism, ett problem som funnits i evigheter? Vidare skriver Simon Tell om Ruth Bader Ginsburg (RBG), domaren som har gjort världen till en bättre plats. Jag tillsammans med Cornelia Gunnarsson har intervjuat tre försvarsadvokater. Precis som RBG gör de världen till en bättre plats.

Utifrån detta nummer kan följande konstateras: att plugga juridik är mycket mer än en examensuppsats, få AB och rabbla paragrafer utantill. För vad kommer du kunna bidra med till världen om du gör det men inte kan förstå innebörden av det du har lärt dig och tillämpar det i praktiken? Att vara jurist handlar om att ta plats i den offentliga debatten och rättssalen för att försvara rättssäkerheten, vara röst för de som saknar röst och att ha en humanistisk syn på samhället.

Finns det vaccin mot rasism och hat? I min värld finns det. Jag tänker på vad jag nämnt här och på allt som jag lärt mig av 2020. Att börja med sig själv och ta sin del av ansvaret. Då kommer vi kunna se ljusare tider och återigen kunna festa loss. För kanske allt inte kommer att återgå till det normala efter vaccinet, men vem bryr sig om det kan återgå till det ”normala” när vi kan skapa bättre normer?

Så vilken sorts vaccin och jurist vill du bli inför 2021?

Gott Nytt År!

Firel Danho,
chefredaktör

Ett ljus i mörkret

MÖRKRET och kylan nalkas. Hösten börjar gå över till vinter. Verksamhetsåret går mot sitt slut. Ett verksamhetsår som inte alls blev vad vi som styrelse, allra minst vi som ordförandepar, hade räknat med. I januari såg vi fram emot att delta på sociala evenemang och ha fysiska styrelsemöten med middagar och fika. Mycket har dock centrerats kring pandemin och en stor anpassning av verksamheten har krävts för att JF ska gå i linje med regeringens rekommendationer.

Det är lätt att haka upp sig på och deppa över vad som inte blev av detta år: Det blev ingen årsbal, inget Student Nobel Night Cap (efterfesten till Nobelmiddagen som anordnas av studenter) och föreningsstämmorna blev digitala. Vi vill istället rikta fokus mot vad som faktiskt har kunnat genomföras detta år trots alla restriktioner. Våra kommittéchefer har jobbat hårt för att dag ut och dag in kunna genomföra evenemang och aktiviteter, om än i annorlunda tappning. Ledningsgruppen för Juristdagarna såg till att Arbetsmarknadsmässan genomfördes helt digitalt och smittsäkert. Öfverfadder med tillhörande Fadderledningsgrupp och faddrar lyckades med att leverera ett till stor del digitalt fadderi som uppskattades av såväl faddrar som nya studenter. Klubbmästeriet har under ledning av Klubbmästaren lyckats med att hålla Torsdagspubar öppna under större delen av innevarande termin, med anpassning efter lämpligt antal. Underhållningsmästaren sitter i detta nu och klipper ihop en julkalender med musik för att jurstuds ska få lite kulturell upplevelse även i detta höstmörker. Arbetet med spexet har även börjat på nytt och förhoppningsvis får vi se en ny uppsättning i slutet av maj nästa år, då vaccinet förhoppningsvis har kommit till Sverige. Tidningen du sitter och läser just nu är ett resultat av hårt arbetande skribenter under ledning av chefredaktören. Nya riktlinjer för att öppna upp föreningen mer skrivs och Årsstämman lyckades, trots allt, hållas väldigt säker och smidigt digitalt och vi kan med glädje meddela att vi har en fulltalig styrelse även år 2021. Kort sagt, arbetet för att förbättra Föreningen har fortskridit trots att Covid-19 har satt käppar i hjulen ibland.

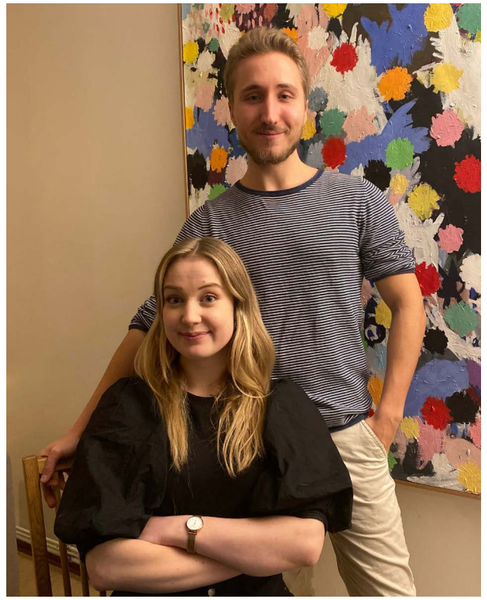

JF:s ordförande Caroline Sköld och vice ordförande Nicolas Kitzler

Vi vill även passa på att tacka alla er medlemmar för ert förtroende och att ni hängt med på resan, både de som varit aktiva men också alla som stått ut med rådande läge tillsammans och inte gett upp hoppet. Alla ni som tvingats sitta hemma och studera och stå ut med att inte kunna träffa nära och kära, vi är med er. Vi vill även tacka våra samarbetspartners för det gångna året. Och sist men inte minst, vill vi rikta ett varmt tack till våra kära styrelseledamöter som, trots motgångar och snabba förändringar, bitit ihop och gjort det de ska och mer därtill.

Avslutningsvis, ljuset finns i mörkret. Av allt att döma kommer vi ha ett vaccin redo att distribueras i början av nästa år och i mitten av året kan mycket gå mot det normala igen, i alla fall om man lyssnar till en av vaccinets skapare, Ugur Sahin (SvD 10 november). Som det brukar sägas, ingenting varar för evigt. Allting kommer bli bra igen och med det vill vi tacka för detta fina, om än annorlunda, år.

TEXT Caroline Sköld & Nicolas Kitzler
FOTO Era Krasniqi

Vill du utvecklas med oss?

”Inför varje ärende bygger vi ihop ett nytt team som snabbt blir väldigt sammansvetsat. Tillsammans arbetar vi fram en gemensam strategi, går igenom varandras arbete, diskuterar och bollar hela tiden olika frågor mellan oss. Det skapar ett stort engagemang och blir socialt otroligt roligt.”

AZADEH RAZANI
Partner i Mannheimer Swartlings tvistlösningsgrupp

LÄS MER PÅ MANNHEIMERSWARTLING.SE/KARRIAR

MANNHEIMER SWARTLING

Lex Lapidus av Jens Lapidus: ”Det svenska rättssystemet är bäst.”

HAN LÄMNADE ADVOKATYRKET för att få följa en av sina drömmar. Han är Jens Lapidus. iusbäraren har träffat Jens för att prata om hans nya tv-serie där han besöker olika länder för att jämföra deras rättssystem med det svenska rättssystemet.

JAG tittar ut genom restaurangfönstret mot Sveavägen och upp mot himlen med förhoppning att se om en regnbåge har bildats efter sol och regn. Jag känner mig lite nervös, det känns spännande att jag snart kommer få träffa den författare som skrivit den första boken som jag läste på svenska. Det kan inte vara enkelt att välja att lämna advokattiteln för att få följa sina egna drömmar, att få skriva, det är modigt tänker jag. Då kommer Jens Lapidus in i restaurangen. Jag sträcker ut armbågen för att hälsa som man brukar göra i dessa coronatider men Jens väljer att ge mig en fist bump. Det här är coolt och humble tänker jag, det känns inte lika nervöst längre och så börjar vi prata!

Jens utträdde ur Advokatsamfundet år 2017. Han lämnade byrån Försvarsadvokaterna och gav upp sin advokattitel för att på heltid få fokusera på skrivandet. Han är idag aktuell med bland annat en ny tv-serie, Lex Lapidus, där han åker runt i världen för att fördjupa sig i olika länders rättssystem och därefter jämföra med det svenska rättssystemet. Han delar med sig om hur idén med Lex Lapidus föddes.

– Så jag är inte advokat längre och jobbar inte med juridik överhuvudtaget. Jag gillar ju juridik och saknar juridiken väldigt mycket. Den nya idén föddes genom en vän som är dokumentärfilmare, och som jag brukar jogga och prata juridik med. Han tyckte det var så himla spännande och han sa att vi måste göra TV på det här någon gång. Det är svårt, för man inte får filma rättssalarna i Sverige. Då kom vi på den här idéen att man ska titta på andra länder och jämföra. Vi gick med vår pitch till Utbildningsradion och de tyckte det var en kul grej så gjorde vi det. Faktum är att vi vet väldigt lite om hur det funkar i andra länder. Vi vet ju mycket om USA:s rättssystem och lite om det brittiska, men i övrigt var det så mycket kvar att lära. Så jag tänkte om man kunde göra ett program där man belyser olika rättssystem och berätta om det svenska rättssystemet samtidigt, hela tiden i jämförelse, så skulle det kunna bli otroligt lärorikt.

USA & borgensystemet 🇺🇸

Sommaren 2019 häktades ASAP Rocky i Sverige. Donald Trump krävde att han skulle frias och erbjöd sig att betala borgen. Borgensystemet handlar om att en misstänkt i princip ska slippa häktning genom att betala en summa för att därefter inställa sig vid rättegången. Jens berättar på hur det ser ut i USA samt vad han tycker om tanken att kunna köpa sig fri från häktning.

– Om man tittar på det särskilda häktningsreglerna i Sverige så är det egentligen bara flyktfaran som borgensystemet adresserar. Den åtgärdar inte kollusionsfara eller recidivfara. Därför blev frågan för USA: hur gör ni med kollusionen egentligen? USA har ett annat system, de utreder mycket mer i början och bestämmer därmed om man ska bli åtalad eller inte. De har heller inte samma omedelbarhetsprincip som vi i Sverige, t.ex. kan utsagor som gjorts i inledande förhör ofta åberopas som bevisning direkt, vilket ju inte går här. Därför pratar de mycket mindre om kollusion och även när du sitter häktad i USA så är häktena öppnare.

– Jag tycker inte om borgensystemet. Jag tycker att rätten ska i största möjliga mån vara blind, dvs. vågskålen ska inte väga tyngre för att du har pengar, du ska inte kunna köpa dig fördelar med pengar. Däremot skulle man kunna tänka sig att ha någon form av borgensystem ifall det bara föreligger flyktfara, och inte presumtion för häktning.

I USA har man av princip hårda straff. I Sverige pågår ständiga debatter om att hårdare straff kan vara lösningen på att minska kriminaliteten. Jens menar att hårdare straff inte är hela lösningen utan annat måste göras också.

– Det allmänna rättsmedvetandet är helt inne på att hårdare straff kan ge positiva fördelar för resten av samhället. När det gäller gängkriminalitet är min uppfattning att hårdare straff kan hjälpa i viss mån, t.ex. är det bra att vapenbrott fått höjda straffskalor. Men vi måste även jobba på olika plan i samhället exempelvis socialt och i de utsatta områdena m.m. Jag tänker att hårdare straff är en av ingredienserna i en lösning.

Vietnam & rättsstaten

I Sverige kan vi ta vår rättssäkerhet för given. Vietnam är enpartistat, är inte ett demokratiskt samhälle och har inte heller ett fritt rättssäkert system. I Vietnam anses det även brottsligt att prata om mänskliga rättigheter. Jens delar med sig om hur det ser ut i Vietnam.

– Enligt Amnesty är domarna ofta politiskt tillsatta och om det är ett mål som handlar om politiska känsliga frågor så är utgången redan bestämd. Man kan inte tillåta vad som helst i Vietnam. Advokater blir hotade. Jag intervjuade själv en advokat som hade blivit misshandlad vid åtskilliga tillfällen. Vi fick i alla fall filma några rättegångsförhandlingar.

– Jag tror vi är det första västerländska teamet som har fått filma en rättegång i Vietnam. Men det var inte känsliga mål, utan det handlade om narkotika. Men även i de harmlösa målen såg jag saker som var främmande jämfört med ett rättssäkert system. Det fanns t.ex. inga advokater närvarande och domarna tycktes vara skrivna på förhand eftersom överläggningen var extremt kort. Det fanns inga som helst vittnen utan allt gick på att den tilltalade erkände. Förhandlingar är inte offentliga mål, folk får ej komma dit och granska en rättegång.

– När det gäller mänskliga rättigheter är regimen rädd att folk ska vända sig mot systemet de har. Man har olika lagar som utrycks på olika sätt, såsom man får inte smutskasta Vietnam.

Israel & kronvittnessystemet

Kronvittnessystemet handlar om att en brottsling vittnar mot sina medbrottslingar och därefter får en strafflindring. I Sverige har vi inte kronvittnessystem men det pågår debatt om vi ska införa det eller inte. Jens berättar om vilka fördelar och nackdelar följer med systemet.

– Det finns fördelar med det, nämligen att det är väldigt svårt att komma åt ”bossarna” högst upp i kriminella organisationer. De smutsar ofta inte ner händerna själva med brott. Därför är det svårt att hitta bevis och få dem dömda fastän det är de som styr. För att kunna komma åt dem kanske kronvittnen behövs. Det är rimligt att ge någonting positivt tillbaka till en person som faktiskt hjälper till och löser brotten. Det är en faktor som jag oftast brukar höra polisen säga: ”Att någon hjälper oss måste vara värt något. Annars kommer ingen vilja hjälpa oss.”

– Men det finns tunga skäl som talar emot det också. Det tydligaste är att staten ger incitament för folk att skylla ifrån sig dvs. kan man lita på de uppgifterna som kommer ifrån ett kronvittne? En annan faktor har att göra med brottsoffer. I det israeliska fallet vi tittade på handlade det om bombattentat, och klienten jag följde ansågs vara inblandad i brottet. Kronvittnet var också inblandat och det var den personen som tillverkat bomben. Eftersom han vittnade mot sina medkumpaner fick han endast ett års fängelse istället för kanske livstid. Då kan man ställa sig frågan hur det känns för brottsoffren. Den som tillverkade bomben och sprängde dina barn fick bara ett års fängelse. Å andra sidan kanske man är tacksam att alla inblandade kunde fällas.

– Det skulle gå att ha i Sverige, det är förenligt med svenska grundläggande principer. Det går dock inte att ha som enda bevismedel. Man kan jämföra med våldtäktsmål där det behövs stödbevisning till målsägandens berättelse. Om ett kronvittnessystem ska fungera måste det finnas tydliga regler för när och hur de ska användas. Ett exempel är att i Sverige är det bara rätten som kan fastställa straff, det ligger inte inom åklagarens mandat.

Storbritannien & jurysystemet

Den historiska bakgrunden till jurysystemet är en misstro mot staten. Man litade inte på att kungen skulle utse rättvisa och objektiva domare. Tanken var då att man litade mer på mannen på gatan än de av kungen utsedda. I Storbritannien införde man därför jury. Jens berättar om det samt jämför det med det svenska nämndemannasystemet.

– Det finns en sympatisk tanke med att det är nya bedömare som ska ta ställning till ansvarsfrågan. Domaren kan säga: ”ja de där argumenten har jag hört tusen gånger förut, jag köper inte det.” Grejen är att det kanske är sant. Men tänk om det just den här gången faktiskt var på det sättet? Juryn är där för första gången, de kanske kommer lyssna. Det är konstigt med nämndemannasystemet, de är politisk aktiva. Jag tycker att man istället kunde efterlikna jurysystemet.

Domare, advokater och åklagare brukar vara klädda i svart cape och ha peruk på huvudet. Jens sympatiserar med tanken och tycker att det är bra att ha ett slags uniform i rättssalen.

– När du är i rollen som advokat, åklagare eller domare så är du inte dig själv, du är inte Jens Lapidus, utan du representerar en roll i systemet. Min roll är att försvara, min roll är att åtala, min roll är att vara objektiv och döma. Jag är inte en individ nu, jag är något större än så, jag representerar något. Man går in i sin roll, oavsett färg, oavsett kön. Det är samma peruk och samma kläder som gäller. Jag kan tänka det är lite slappt i svenska rättssalar. Det handlar även om respekt för människorna som är åtalade eller brottsoffer. Det här är kanske det mest jobbiga tillfället i deras liv.

Folkmordet i Rwanda & Gacaca-domstolar

De flesta av rättegångarna som hölls efter folkmordet i Rwanda, skedde i så kallade Gacaca-domstolar. Man samlade folket i byn på en gräsmatta, Gacaca betyder också gräsmatta. Man kallade in dem som anklagades. De äldsta i byn agerade domare. Inga advokater, inga åklagare var närvarande. Folk fick räcka upp handen och berätta vad de hade sett den anklagade personen göra. Jens berättar att det knappast var rättssäkra rättegångar, men man var tvungen att gå vidare i det rwandiska samhället.

– Det fanns heller inga jurister. Efter folkmordet var det en handfull domare i livet, resten hade mördats. Det var över 1 million personer som sedermera gick igenom de här olika rättsprocesserna. Det fanns inte någon praktisk möjlighet att hantera den här enorma mängden processer på något sätt som ens skulle likna rättssäkerhet. Den som berättade frivilligt fick halverat straff.

I avsnittet lyfts upp ett exempel om en rättegång i Sverige som rör folkmord. Brottet hade begåtts i Rwanda men personen åtalades och dömdes här. Jens förklarar om varför vi har rättegångar i Sverige för brott som har begåtts i ett annat land.

– Han dömdes i Sverige för att han var svensk medborgare. Och folkmord är ett brott som vi kan straffa oavsett var det begåtts. Annars skulle Sverige bli en fri hamn för folk som begår folkmord. Så kan vi inte ha det.

– Det kostar otroliga pengar att driva de här typen av målen. Men det är en skyldighet för Sverige. Rätten, åklagare och advokater gjorde fyra resor till Rwanda. De blev visade platser och träffade vittnen m.m.

Efter Lex Lapidus och resorna är slutsatsen enkel för Jens.

– Jag tycker att det svenska rättssystemet är bäst.

TEXT & FOTO Firel Danho

Sargon De Basso:
”Vi blir extrema när pendeln slår”

TILL VARDAGS ÄR HAN FÖRSVARSADVOKAT med klientens bästa för ögonen. Han tar även plats i samhällsdebatten för att värna om sin hjärtefråga: rättssäkerhet för precis alla. iusbäraren har träffat advokaten Sargon De Basso för att prata om hans nya bok ”Till mitt försvar”.

Vi besöker advokat Sargon De Basso på hans advokatfirma, kontoret i Stockholm. Han börjar omedelbart och med nyfikenhet fråga om betygshetsen och för därefter in samtalet på sin egen tid som juriststudent.

– Min första tenta satte jag ett svagt B som jag klarade med en poäng. Egentligen hela första halvan av juristlinjen hade jag mer eller mindre uteslutande B. Betygen förbättrades med tiden men jag var kraftigt underpresterande på juristlinjen.

– Betygshetsen kan vara nyttig eftersom alla är på tårna och vill någonting av studierna. Men hetsen fortsätter även efter utbildningen. Jag tror att det skrämmer bort många potentiellt bra jurister. Det skapar det dessutom ett ordentligt psykiskt illabefinnande för vissa studenter. Jag tror att betygshetsen gör mer skada än nytta.

Betyg och betygshetsen är dock inte främsta anledning bakom vår intervju med Sargon. Vi vill egentligen prata om hans omtalade nya bok ”Till mitt försvar”. Sargon delar med sig om hur idén med boken föddes samt budskapet med boken.

– Först hade jag väl egentligen tänkt skriva en annan typ av bok, men när bokförlaget hörde av sig hade de en egen idé. De ville ha en bok om försvarsadvokatens vardag, eller ”i huvudet på advokat De Basso”. Det var mer gångbart på marknaden tyckte de. När jag fick förfrågan om att skriva en sådan bok istället svarade jag ja. Jag tror boken är viktig då jag tänker att försvarsadvokaternas perspektiv har försvunnit i samhällsdebatten samt att rättssäkerhetstänket har försvunnit totalt i kriminaljournalistiken.

Att läsa juristprogrammet på Uppsala universitet var aldrig Sargons dröm. Han skulle bli dokumentärfilmare och läsa på journalistikhögskolan men missade antagningsdatumet. Han stod inför en ny situation där var han tvungen att ta ställning till vilken annan utbildning han skulle söka. Det blev juridik istället och i det lilla rådslaget var det hans mamma som visade vägen.

– Hon har alltid varit kvinnan med ett tydligt budskap och sa: ”Min son ska inte bli journalist. Det passar inte dig. Du ska bli advokat.” Och så blev det.

Ambitionen att bli försvarsadvokat utkristalliserades under utbildningen. Sargon deltog som åhörare på en paneldebatt som Juridiska Föreningen i Uppsala hade arrangerat under mitten av 1990-talet. Paneldebatten handlade om hur svenska domstolar dömde i sexualbrottsmål. Där fick han stöta på sin förebild och sedermera arbetsgivare, Peter Althin.

Sargon berättar också om att företräda den enskilde istället för rika börsbolag.

- Peter Althin, han var dåtidens stjärnadvokat. Jag blev så impad av honom. Jag tyckte han var så vass, cool, djärv och retoriskt skicklig. Han var liksom florettfäktaren som trollband alla åhörarna.

- Sedan är min läggning att företräda människor helt enkelt. Jag har ingen fallenhet för att företräda flådiga börsbolag. Vad blir då målet med min advokatsgärning? Jo, att göra ett jäkligt rikt börsbolag till rikare än vad de är. Det ger inte mig någonting av värde. Det är inte det som jag vill leva för och inte vad jag vill att det ska stå på min gravsten. Jag vill företräda den lilla människan.

– Det kan även handla om min ideologiska bakgrund eftersom jag har vuxit upp i ett rött hem. Jag är vänsterorien-

terad i själen med den lilla människan som utgångspunkt, utifrån ett klassperspektiv. ”A working class hero is something to be”.

Som försvarsadvokat har Sargon ett enda mål. När rättegången, förhandlingen och domen står fast vill han kunna titta på sin klient och med rak rygg kunna säga att han gjorde allt han kunde.

- Efter rättegången ska jag och klienten kunna säga till oss själva, vi gjorde allt som gick att göra av målet. Det är det som är det viktiga. Sedan får det bära eller brista. Ibland går det bra och ibland går det åt skogen. Jag vill på något sätt tömma ut försvaret, alla rättsliga argument så långt som mjöligt. Ibland kan man känna sig väldigt otillräcklig, sårbar eller står inför en svårare uppgift än vad man har förväntat. Men jag försöker ge järnet i vartenda mål jag går in i. Den dagen jag känner att jag inte har Fighting Spiriten kvar då kommer jag att lägga av.

Sargon har agerat som försvarsadvokat i en lång rad uppmärksammade mål. Flera av de fallen tas upp i boken. Han företräder bland annat sympatisörer från Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) och understryker allas rätt till försvar oavsett vem klienten är, är misstänkt för eller har för åsikter. Det är grundläggande i en rättsstat att agera på det sättet, att lämna egna känslor åt sidan.

– Jag har inga problem med att företräda medlemmar i NMR. Deras ideologi är oftast ett ovidkommande hänsyn som jag inte ska lägga egna värderingar vid. Min roll är att titta på gärningspåståendet, inte klientens personliga ideologi. Jag kan tänka mig att jag ganska sällan har samma ideologiska bakgrund som mina klienter. Det kan handla om islamister, nazister eller vad som helst. Jag företräder inte denna persons åsikter utan dennes rätt till en rättvis rättegång.

Det är inte alltid lätt att lägga känslolivet åt sidan för att gå in i rollen som försvarsadvokat. Sargon har bara en gång under hela hans karriär avböjt ett uppdrag för att det har känts för emotionellt påfrestande.

– Det enda uppdraget som jag lagt undan var ett barnpornografimål. Jag fick en klump i magen som jag inte kunde få bort. Jag kände att jag inte kunde företräda den tilltalade och ge den det bästa försvaret. Det var till och med ett erkänt brott och därmed inte så svårt uppdrag. Men om jag ska företräda en person så ska jag kunna bortse från alla ovidkommande hänsyn, i det ligger också egna känslor av obehag. I detta fall fick jag inte bilderna om övergrepp på barn ur mitt huvud. Jag var tämligen nybliven pappa själv och jag såg mitt eget barn i den situationen. Då klev jag åt sidan.

Försvarsrollen för Sargon handlar inte endast om att försvara och få sina klinter fria från ansvar. Det handlar även om att ge individen en chans till i livet, slå fast om människovärde och humanism. Han berättar exempelvis om resningsfallet Samir.

– Jag hade sedan tonåren hört om Samirs fall. Enligt denna hörsägen var han oskyldigt dömd för mordet på sin styvmor. Sen gick åren och jag fick en dag ett telefonsamtal till Althins byrå och jag förstod att mannen i telefon var Samir. Då var han kvar i sitt kriminella liv. Det var först senare som han blev en eldsjäl med en verksamhet som hette Second Chance. När Samir hade gjort denna helomvändning kom han upp till mig på kontoret och bad om hjälp att bli frikänd från morddomen. Jag åtog mig att företräda honom i det resningsärendet och det gick ju bra. Nyligen fick jag veta att han engagerat sig politiskt och är verksam som nämndeman vid Solna tingsrätt. Det är en historia som nästan rör en till tårar. Berättelser som Samirs vittnar om en styrka i samhället, att vi inte brännmärker människor för livet. Det är vackert att slå vakt om humanism.

Förutom juridiken hörs Sargon ofta i samhällsdebatten, inte minst i syfte att upprätthålla rättssäkerheten.

– Vi i Sverige har en tendens att bli fartblinda, för att inte säga galna. När pendeln slår så blir vi extrema. En gång i tiden förklarade USA ”krig mot drogerna”. Detta krig exporterades via FN till andra västerländska länder och till Sverige. Vi skulle såklart bli bäst i klassen. De flesta andra länder införde rimliga straffsatser och avstod från att kriminalisera den enskildes missbruk, som själv är ett offer. Men Sverige införde de högsta straffen i västvärlden, straffa alla led som brottslingar då det ansågs viktigt ”att skicka rätt signaler”. Idag har vi Europas högsta narkotikarelaterade dödlighet.

– Sedan kommer nästa fråga då vill vara bäst i världen, i sexual- och relationsmål. Då skapar vi en lagstiftning och rättstillämpning där vi sänker beviskraven för att få så många lagföringar som möjligt. Vi har en tendens i Sverige att bli fartblinda och extrema. Men vi intalar oss att vi är ett mittenalternativ och har någon form av djupare förståelse och sitter på en sanning som inte omvärlden har insikt om. När pendeln slår i Sverige visar vi farliga tendenser. I vår strävan att nå ”paradiset” är vi beredda att klubba ihjäl ”några” oskyldiga. Jag blir mörkrädd.

Sargon uppmuntrar juriststudenterna att inte ge upp, följa sina drömmar, ta för sig och inte fastna vid betygshetsen.

– Skapa inte en realitet i ditt huvud om att ”jag har ingen plats där mina drömmar är”, det är ett hjärnspöke. Våga kontakta folk och fråga om de vill bli mentorer. Sträva efter dina drömmar. Kompromissa inte med dem i första ledet, låt dig inte nedslås av dåliga betyg. Ge inte upp när du väl har kommit in i arbetslivet.

TEXT Cornelia Gunnarsson & Firel Danho

FOTO Advokatfirman De Basso

ANSÖKAN HAR ÖPPNAT / KARRIAR.CEDERQUIST.SE

Är du vår nästa sommar-notarie?

Som sommarnotarie får man möjlighet att, med en fadder som stöd, aktivt delta i det juridiska arbetet hos oss och lära känna byrån genom gemensamma aktiviteter. Du får en inblick i hur det är att arbeta på Cederquist samtidigt som du har en mycket rolig och lärorik sommar! Vi vill att du ska ha läst minst sex terminer för att kunna omsätta det du läst på universitetet. Rekryteringen för sommarnotarietjänsterna 2021 startar under hösten 2020, så håll utkik i sociala medier samt på **karriar.cederquist.se**

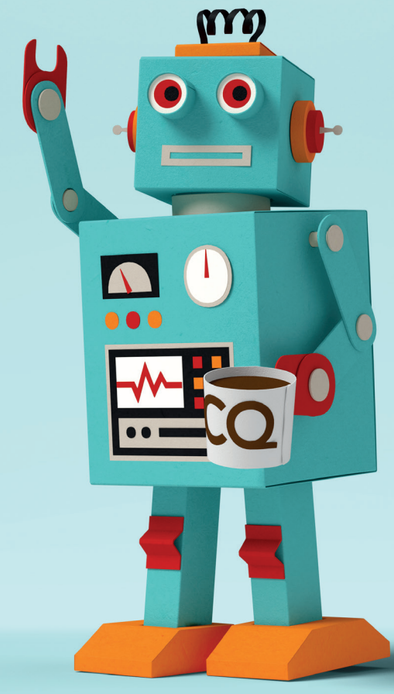

DEN MODERNA BYRÅN
CEDERQUIST.SE

CEDERQUIST

I rättvisans tjänst av Johan Eriksson

JOHAN ERIKSSON är sedan länge känd som en av Sveriges mest framgångsrika försvarsadvokater. I höst är han aktuell som författare med en ny bok. iusbäraren har träffat honom för att prata om boken, försvarsadvokatsyrket och juristutbildningen.

DET är en tidig och solig morgon i oktober när iusbäraren kliver in på Försvarsadvokaterna för en intervju med stjärnadvokaten Johan Eriksson angående hans nya bok ”I rättvisans tjänst”. Johan välkomnar oss med ett leende och frågar om någon vill ha kaffe. Att tacka nej till kaffet känns nästan omöjligt eftersom ordet ”kaffe” förekommer runt 50 gånger i boken. Med varsin kopp av kaffe börjar vi samtala.

Johan kom in på juristlinjen på en reservplats. Han hade inga egentliga tankar att ansöka dit men när han väl började läsa juridik så började han tycka om det väldigt mycket. Idag är Johan en av de mest kända försvarsadvokaterna i Sverige och är aktuell med en ny omtalad bok. Johan berättar om idéen bakom boken.

– Idéen föddes utifrån att jag i första hand ville förmedla människorna bakom brotten, ingen föds kriminell. I andra hand ville jag beskriva mitt jobb som försvarsadvokat på ett väldigt sant och uppriktigt sätt. Budskapet med boken är att jag vill bidra till att allmänheten ska tänka lite till, försöka se de människor bakom brotten som de blir åtalade för.

En mer humanistisk syn på människor som blir åtalade för brott är ett starkt inslag i boken. Betoningen lutar mer mot ”vi” än ”vi och dom”. Johan förklarar varför han väljer att använda betoningen ”vi”.

– I grund och botten är vi alla människor med ganska liknande värderingar om du tar bort alla negativa runt omkring. De kriminella som hela samhället vänder ryggen mot är också någons son, dotter, syster, bror, mamma eller pappa och de bryr sig om dem och gör allt för dem. På så sätt är det legitimt att använda sig utav ”vi” istället för ”vi och dom”.

I boken lyfter han en återkommande klient som han kallar Pia. Johan menar att det är svårt att inte bli känslomässigt investerad i målen och klienternas liv. Särskilt i de fallen där han har fått följa dem från en ung ålder och igenom livet ut. En speciell relation bildas med klienten och känslor växer fram på ett sätt. Det hjälper Johan att företräda sina klienter.

– När klienten kommer till mig är deras liv i kris. Ofta har livet stannat upp helt. Jag blir en oerhört viktig person i deras liv. När de sitter häktade blir jag en av få personer de träffar om dagarna. Det är viktigt att jag i den situationen blir en person som klienten kan lita på och att de har förtroende för mig som försvarsadvokat. Idag är det lättare för mig att få deras förtroende i och med min erfarenhet i yrket, men förr fick jag

nog jobba hårdare för det. Idag behöver jag inte övertyga någon om att jag kan jobbet på samma sätt, men jag behöver ju fortfarande få klienten att känna sig säker.

En försvarsadvokat kommer i kontakt med många sorgliga människoöden i sin vardag, den aspekten lyfts upp i boken. Johan är glad att han kan hjälpa dem även om det såklart blir känslosamt och tungt ibland. Men det är även viktigt för en försvarsadvokat att lära sig att koppla bort jobbet.

– Jag har lärt mig att man måste kunna dela på sig i detta arbete. Man får låta jobbet stanna på jobbet och inte gå omkring och tänka på vad man upplever om dagarna hela tiden. Hade jag inte klarat av att släppa det hade jag blivit galen tror jag, det hade tagit upp hela mitt liv. Ibland behöver jag ta en extra tur runt kvarteret på vägen hem för att rensa tankarna från alla intryck under dagen och kunna bli ”hemma-Johan”.

Ibland upplever Johan att han behöver försvara sitt yrkesval och sin roll som försvarsadvokat. För honom är detta enkelt att bemöta. Det handlar om att värna om systemet och rättssäkerheten.

– Jag kan ibland uppleva att jag måste försvara mitt yrkesval. Det blev mycket så i och med rättegången för Akilov när alla ville veta hur jag kunde ta en sån klient. Jag känner att jag vill försvara mig, och att jag vill försvara systemet. Att vara försvarare är att göra ett demokratiskt arbete, det är en demokratisk grundsten att få till ett försvar och en rättvis rättegång. Det handlar om att försvara rättssäkerheten, inte en brottslig handling.

Johan menar att hans drivkraft kommer från att han värnar om dessa värden, och att han oroar sig för att folk i allmänhet har drivit ifrån dem. Han tänker att det har att göra med en ökad rädsla i samhället och benägenheten att måla upp Sverige som ett farligt land.

– Det talas hela tiden i termer om att höja straff, häkta fler personer och gå in hårt mot kriminaliteteten. Problemet är att politikerna ägnar sig åt ett publikfrieri, en beskrivning av samhället som om det vore i totalt förfall. Det är ju bara inte sant, Sverige är mycket säkrare än vad folk verkar vilja tro. Jag kan gå hem mitt i natten från centralen till min lägenhet och känna mig säker. Det är ovanligt om du jämför med andra huvudstäder.

När diskussionen om boken var klar ville Johan dela med sig av en tanke han har haft under en längre tid. Han tycker att det är problematiskt att det inte finns alternativa vägar in på juristprogrammet. Han menar att saker kan inträffa i livet som gör att vissa personer inte klarar av betygen under gymnasietiden. En intervju eller ett prov kan vara en lösning.

– En sak som jag verkligen hade velat se är en möjlighet att komma in på juristprogrammet för de som har en dröm, men som inte har betygen för att komma in. Till exempel de som har hamnat i trubbel med lagen, sysslat med en idrott väldigt intensivt i sin ungdom eller har en förälder som varit sjuk. Intervjuer eller särskilda prov kan vara en lösning. Det finns liknande system på andra linjer och det har visat sig vara väldigt framgångsrikt. Det är inte klokt att det ska vara kört för människor bara för att de inte satt och pluggade varje dag i gymnasiet. Jag hade till exempel aldrig kommit in på juristlinjen idag.

Johan är kritisk till betygshetsen och de konsekvenser som följer utav det. Han ger istället råd för juriststudenter att plugga för livet och för att förstå juridiken, inte för att få bra betyg.

– När man låter betygshetsen styra studierna märker man inte vad som är roligt. Det är bättre att känna efter vad man tycker är extra roligt och sen låta det motivera en i utbildningen. Annars tror jag att studierna kan bli en plåga för många.

När samtalet lider mot sitt slut frågar vi Johan om dräkten som hänger bakom honom inne på hans kontor. Han skiner upp och berättar att det är en ämbetsdräkt som barristers bär i domstolen i England. Det krävs ingen vidare övertalning för att få Johan att bära dräkten för våra bilder, och vi konstaterar att det kanske inte vore helt fel med dräkter även i svenska domstolar.

– Kanske hade det hjälpt till att separera mellan försvararens uppdrag och hans person.

TEXT: Cornelia Gunnarsson & Firel Danho

FOTO: Firel Danho

Vad vill Kamala Harris?

Kamala Harris blir vice president och troligen USA:s mäktigaste kvinna någonsin. David Munck analyserar framgången hos den kaliforniska före detta toppjuristen.

I BOKEN *The once and future liberal*: *After identity politics* (2017) ville New York-professorn Mark Lilla förstå presidentvalet 2016 utan att peka finger åt dem som röstat. Han såg en dubbel kris hos den liberala elit han själv tillhör. Självkritiskt beskrev han hur de förlorat dels samhällsbyggande ambitioner och inlevelseförmåga, dels förtroende hos den breda massan. Vissa paralleller kan dras till Sverige.

Mätningar 2020 synes bekräfta kritiken mot identitetspolitiken. Donald Trump fick ökat stöd av latinos och afroamerikaner. Den grupp där många bytte från Republikanerna till Demokraterna, vilket avgjorde för Joe Biden, var vita män.

Något återstår dock att förklara. Hur kunde Biden, som fyllt 78 och bara siktar på en fyraårsperiod, vinna med en veep-kandidat som sägs förkroppsliga allt som är ”woke” och politiskt korrekt?

Kamala Harris talar gärna om sitt ursprung, men inte i egenskap av offer. Hon är dotter till en indisk biomedicinsk forskare samt en ekonomiprofessor med rötter i Jamaica. De främjade hennes utbildning och formade hennes uppväxt kring medborgarrättsrörelsen. Hennes far är intressant oense med hennes liberala hållning till marijuana. Det var, för faderns generation jamaicaner, viktigt att inte alls förknippas med droger om man ville ha en chans i USA.

En destruktiv trend är att minoriteters rättigheter och inkludering associeras med laglöst kaos. Några släpphänta Demokratiska guvernörer och borgmästare bidrog till det under 2020 års upplopp. Kamala är dock trovärdig för rättsstaten. Hon var Kaliforniens justitieminister från 2011 tills hon blev senator 2017. Efter George Floyds död har hon talat om reform av polisen och nya perspektiv på brottsförebyggande. Det är lättare sagt än gjort, men hon har mött komplexiteten mer än de flesta. När hon var ny distriktsåklagare i San Fransisco 2004, med proklamation att inte yrka dödsstraff, sköts polismannen Isaac Espinoza ihjäl av en gängmedlem i West Mob. Att konservativa nu dissar henne för att mördaren bara fick livstids fängelse, känns ganska småaktigt.

Den minst identitära fråga som finns måste vara klimatet. Den berör allt liv på jorden. Kamala stöder en ”green new deal” som föreslagits av senator Ed Markey och representant Alexandria Ocasio-Cortez. Många har hittat fel på paketet, men så kan sägas om alla progressiva reformer från Roosevelt till Obama. Om det måste vara fix och färdigt från början kan man inte föreslå någonting.

Inom Demokraterna är alla ense om att IS måste nedkämpas, men i övrigt varierar synen på Syrien. Kamala har 2017 och 2019 skarpt uttalat att Assad-regimens brott mot mänskligheten inte kan tolereras. Syrier är spridda över världen och inväntar vad som händer nu.

Den 14 november twittrade Kamala Harris att hon och Biden kommer ta bort Trumps skattesänkningar för storföretag och superrika, och bygga en ekonomi som fungerar för arbetande familjer. Budskapet har ifrågasatts. Snart är det upp till bevis. När hon kliver in i Vita Husets ovala rum behövs mer än 2010-talets monotona kulturkrig för att förstå vad som väntar.

TEXT David Munck
FOTO Maverick Pictures

Ett farväl till hjältinnan i domarkappa

Det var den 18 september 2020 i Washington D.C. som en långdragen kamp plötsligt upphörde. Hjärtat slog sitt sista slag. Bröstet blev orörligt. Det tystnade. Då förstummades världen och fällde tårar över Ruth Bader Ginsburgs bortgång. En jätte har lämnat oss.

RUTH BADER Ginsburg var ingen jätte sett till sin längd, ynka 155 cm. Men kroppslängden är ingen måttstock för att uppskatta en människas bidrag till sin omvärld. Hela sitt liv kämpade hon för jämställdhet mellan könen. Som den andra kvinnan att sitta i USA:s högsta domstol är det inte konstigt att Ginsburg varit och lär förbli en förebild för jurister världen över.

Hon föddes år 1933 i stadsdelen Brooklyn i New York. Modern dog av cancer dagen innan Ruth tog gymnasieexamen. En viss tröst fann hon dock under sina studier vid Cornell University; på en blinddejt mötte hon Martin Ginsburg. De gifte sig strax efter att hon avlagt kandidatexamen 1954. Året därpå föddes dottern Jane.

År 1956 kom hon in på Harvard Law School som en av nio kvinnor bland femhundra elever. Fakultetens dekan sägs ha bjudit kvinnorna på middag. Under denna frågade han dem: hur kan ni försvara att ni tagit mäns platser på juristprogrammet?

Ginsburg avslutade inte sin utbildning vid Harvard utan vid Colombia Law School. Trots att hon blev kursetta fick hon inte jobb på en enda advokatbyrå i New York. Hon framhöll tre punkter som lär ha diskvalificerat henne: hon var en judisk kvinna med barn. Kanske var denna besvikelse till jobbsökande något som motiverade henne att skapa ett mer jämställt USA.

Inom ramen för ett projekt vid Columbia Law School åkte hon till Sverige 1962 för att studera svensk civilrättslig processordning. Här samarbetade hon med juristen Anders Bruzelius vid Lunds universitet. Hon lärde sig svenska och inspirerades av det moderna och jämställda svenska samhället.

Då Ginsburg återvänt till USA valde hon att utbilda blivande jurister vid främst Rutgers Law School. Kvinnofrågorna blev samtidigt alltmer aktuella och 1972 var hon med och grundade Women’s Rights Project at the American Civil Liberties Union. Som organisationens chefsjurist vann hon fem av sex mål rörande könsdiskriminering som gick upp till Supreme Court.

Under Jimmy Carters presidentskap kom hon in på domarbanan. År 1980 utsågs hon nämligen till att sitta i appellationsdomstolen i District of Columbia. Hon ansågs under denna tid tillhöra den politiska centern. Senare rörde hon sig märkbart mot vänster på den ideologiska skalan.

Det var år 1993 som hon återigen, likt under studierna vid Harvard, kom att utgöra en av blott nio. Hon svors in som domare i Supreme Court efter att ha nominerats av Bill Clinton. Äntligen var hon i en position att förändra landet. Det gjorde hon också, bland annat 2015 när hon röstade med majoriteten i Obergefell mot Hodges, målet som legaliserade samkönat äktenskap i hela USA.

Mot slutet av sitt liv förvandlades hon till ikon genom att via sociala medier introduceras till nya generationer. Här kallades hon ”The Notorious RBG”.

Ginsburg dog av cancer i bukspottskörteln. Ändå hade hon redan haft cancer fyra gånger utan att kämpaglöden någonsin tycks ha slocknat. Hennes kamp har nu upphört. Men vi kan hedra hennes minne genom att försvara de sociala framsteg som skett under hennes livstid.

TEXT Simon Tell
ILLUSTRATION
Liza Yandam

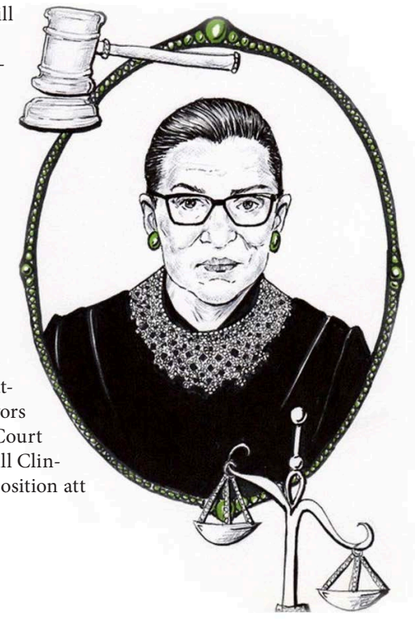

Armenisk förlust, laglös folkrätt

EFTER SEX VECKORS HÅRDA STRIDER fick Armenien och Azerbajdzjan eldupphör med ryska fredsbevarande trupper. David Munck ger en bakgrund och ser hur folkrätten stod tomhänt.

NÄR kommunismen föll i Europa kände många inte till de nedfrysta nationskonflikter som fanns under ytan. Gällande forna Jugoslavien blev dessa ändå tydliga på 90-talet. Den bosniska invandrargruppen i Sverige är en följd av det kriget.

En särdeles utdragen konflikt som Sovjetunionen lämnade efter sig gäller en ”oblast” (autonom region) belägen i dåvarande azerbajdzjanska sovjetrepubliken, men med armenisk majoritet. Nagorno-Karabach är denna regions mest neutrala benämning. Artsakh är ett alternativt namn som signalerar stöd för Armenien.

Den armeniska nationen är djupt ärrad av ungturkarnas folkmord på kristna 1915–1925 som Turkiet ännu förnekar. Redan på sent 80-tal såg armenier i Nagorno-Karabach, och politiker i dess ”oblast sovjet” (regionala råd), hotet i ett självständigt Azerbajdzjan med en majoritet av muslimska azerer och nära band till Turkiet. De ordnade demonstrationer, och petitioner i Högsta sovjet, för att få ansluta till armeniska sovjetrepubliken. Från Azerbajdzjan kom motprotester och snart utbröt etniskt våld som efter Sovjets upplösning 1991 övergick i fullskaligt krig. Mot Azerbajdzjan, som tagit bort områdets autonoma oblast-status, stod Artsakhs Försvarsarmé med stöd från Armenien.

Armenierna utropade Republiken Artsakh med Stepanakert som huvudstad och flagga lik Armeniens med en infälld vimpel i samma färger. De tog kontroll över regionen plus sju kringliggande distrikt. Runt en halv miljon azerer fördrevs från sina hem. Sommaren 1994, då över 30 000 människor dödats sedan oroligheterna startade, pressade den s.k. Minsk-gruppen fram en vapenvila. Azerbajdzjan hade aldrig förtroende för denna diplomati vilken leddes av Ryssland, Frankrike och USA, alltså en trojka från den kristna världen där särskilt Frankrike är starkt pro-armeniskt. Konflikten förblev olöst och blossade upp emellanåt.

Den 27 september 2020 startade Azerbajdzjan den värsta upptrappningen sedan 1994. Ett nytt inslag var syriska legosoldater. Turkiet ger villkorat beskydd åt miljoner syrier som annars antagligen skulle fördrivas av Assad-regimen och försöka fly över Medelhavet. En del av norra Syrien är kontrollerat av Turkiet, packat med internflyktingar och nu nyttjat av Erdogan som militär rekryteringspool. Att avlönat strida för Azerbajdzjan lockade en del män som växt upp i ett decennium av krig med magra framtidsutsikter.

Azerbajdzjan hade egna internflyktingar efter 90-talets armeniska framryckningar. Regimen har kritiserats för att avsiktligt försinka deras integration i andra delar av landet. Syftet skulle vara att, på sätt som liknar hur flera arabstater behandlat palestinier, elda under det hat och revanschism varmed president Ilham Aliyev till sist mobiliserade Azerbajdzjans offensiv. Detta sägs, trots risker och trakasserier, även av azeriska dissidenter såsom Arzu Geybulla. Hon skrev den 5 oktober i *Open Caucasus Media*:

”Vi har sett hur fördrivna azerer förnedras och lever under omänskliga villkor. Att ge dem ett bättre liv skulle ta bort en trumf från regimens hand. Samma ledare som blivit alltmer korrupta och lovat men aldrig levererat. Är detta vårt hemland där de fattiga blir fattigare och de rika förblindats bakom sina solglasögon i sina lyxbilar? Jag är del av en generation som betalar priset för detta krig. Hur många fler måste göra det?”

Armenien har yttrandefrihet, men ser ett existentiellt hot när Turkiet stöder fienden. Även från den sidan var reflekterande röster svåra att hitta. Redan den 1 september anade dock armeniske historikern Jirair Libaridian i tidningen *Aravot* att armenisk revanschism, grundad på folkmordet, gjort att en del av historien skulle upprepa sig:

”Ryssland kommer att begära eftergifter från oss som de alltid gjort. Vi har glömt hur vi förlorade vår första republik [1920]. Det var rysk-turkiskt samarbete. Då liksom nu var vi besatta av drömmar istället för att se vad som var möjligt, och vi förlorade en del av vad som var möjligt.”

Ryssland, som sålt vapen till båda sidor, ingår samtidigt med Armenien i den eurasiska försvarsalliansen CSTO. Många undrar nu varför Putin ingrep så sent. Den officiella förklaringen var att Azerbajdzjan inte hotade Armeniens kärnland utan bara en utbrytarrepublik som inte erkänts av omvärlden.

Erkända gränser har dock inte hindrat ryska invasioner förut. Flera bedömare såsom Alexander Baunov för Carnegie Moscow Center misstänker att Putin, på ett mer passivt sätt än mot Ukraina, ville straffa Armenien för att landet sedan 2018 valt en mer västvänlig väg. Det kan sända signaler till andra CSTO-stater, särskilt Belarus och Kirgizistan vilka står vid politiska vägskäl.

Ett sekel efter att Armenien och Azerbajdzjan inlemmades i Sovjet kom dock beskyddaren från Moskva till Nagorno-Karabach igen. Som läget var på marken kan ingen rimligen motsätta sig att ryska fredsbevarande trupper förebygger fortsatt dödande. De första anlände den 10 november 2020 när armenierna just förlorat Şuşa, en stad med stor kulturell betydelse för Azerbajdzjan och strategiskt läge på höga kullar en mil från Stepanakert. Om azererna stormat Stepanakert kunde det ha blivit massakrer.

Fyodor Lukyanov, expert på rysk utrikespolitik, säger till *The Guardian* att kalkylen i Kreml var att ”låta Azerbajdzjan vinna men inte helt och hållet”. Armenierna behåller ett rumphugget Nagorno-Karabach som snarast blir en rysk lydstat under överskådlig tid. Nikol Pashinyan, som i två år som Armeniens premiärminister förbättrat relationer med EU, NATO och grannlandet Georgien (dvs. med Putins fiender), får bära nationens hundhuvud för en förlust som tidigare regeringar bäddat för i två decennier genom att inte ordna en kompromiss medan Armenien hade övertaget.

Om läsaren väntat sig en text om folkrätt så förstår jag besvikelsen. Det finns ingen folkrätt som haft bäring på höstens krig eller institutioner med relevans för detta. Allt har gällt geopolitisk makt och hur först Turkiet, sedan Ryssland, avancerat sina strategiska intressen. På nätet cirkulerar filmer på krigsförbrytelser begångna av Azerbajdzjan. Till vem ska någon sända dem? Varken Azerbajdzjan eller Armenien har ratificerat Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

Kontrasten är stor mot hur land kunde byggas med lag när Ålands konstitutionella status fastställdes i skiljedom 1921. Vid samma tid förhandlade stormakter i franska Sèvres om Armeniens gränser. Men då Turkiet bara representerades av det sönderfallande Ottomanska riket, blev fördraget inte värt pappret det var skrivet på. Kriget, under vilket Armenien och assyrier led svårt, fortsatte till 1923 innan Turkiets gränser fastställdes under Kemal Atatürk.

Erdogan är en obehaglig man. Ändå borde en slutsats för EU nu vara att förhandla med honom. Flyktingkrisen, Syrien, Libyen, Cypern, kurdernas situation, Medelhavet – allt detta är frågor där Turkiet är part och EU-länder berörs mer direkt jämfört med det krig i Kaukasus där Erdogans protegéer nu triumferat. EU bör sätta hårt mot hårt, men Turkiet måste sitta med vid bordet. Annars är det också svårt att se en utveckling av folkrätten snarare än loopar av nya krig.

TEXT David Munck

FOTO Shutterstock

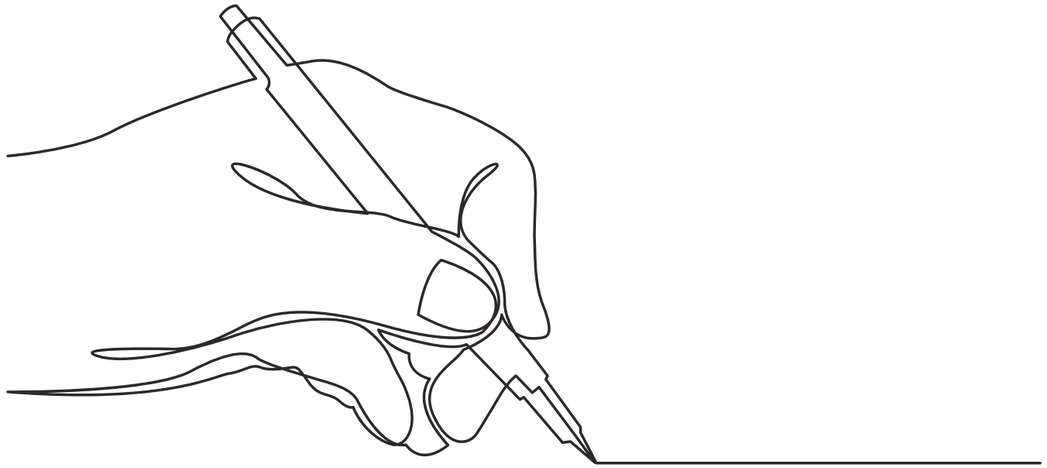

Pennan är mäktigare än svärdet – annars har allt varit förgäves

Frankrike har sedan terroristattentaten år 2015 fruktat för att freden i landet ska hotas på nytt. Mordet på den franske läraren Samuel Paty den 16 oktober 2020 visar hur mänskliga fri- och rättigheter aldrig bör tas för givna.

PARISFÖRORTEN Conflans Sainte-Honorine ligger varken nära den glamourösa avenyn Champs-Elysées eller det ökända Saint-Denis. Vid första anblick ser det ut som vilken idyllisk fransk by som helst. Trikoloren fladdrar i vinden vid stadshuset, floden Seine ringlar sig förbi och på avstånd syns stadens kyrktorn höja sig över närliggande byggnader. Det är dock inte i alla små franska städer som lärare blir halshuggna.

Samuel Paty var en 47-årig lärare i geografi och historia vid skolan Bois d'Aulne. I början av oktober höll han en lektion om yttrandefrihet inom ramen för en obligatorisk kurs där eleverna får lära sig om moral och civila rättigheter. Under lektionen visade han två av satirtidningen Charlie Hebdos karikatyrer av profeten Muhammed. Först gav han muslimska elever tillstånd att lämna klassrummet då han kände till det islamska förbudet mot att avbilda profeten och att dessa elever därmed riskerade att kränkas. Under dagarna som följde framförde vissa upprörda föräldrar klagomål till skolan. Vissa elever började kalla Paty för rasist och islamofob, enligt vad kollegor senare uppgav.

En förälder vid namn Brahim C., vars dotter påstod sig ha tvingats se karikatyrerna, gick ut på sociala medier och anklagade i flera filmer läraren för att ha stigmatiserat muslimska elever. Enligt åklagarens uppgifter närvarade inte ens dottern på lektionen ifråga eftersom hon blivit avstängd i två dagar på grund av ett gräl med en lärare.

I filmerna krävde föräldern att Paty skulle avskedas, kallade honom för skurk och publicerade hans namn samt skolans adress. Han lade ut sitt eget mobilnummer och bad andra att hjälpa honom få stopp på Patys smädande av islam. Inläggen på sociala medier delades vidare, bland annat av en moské i Paris.

Det är genom dessa publiceringar som Abdoullakh Anzorov anses ha fått kännedom om Samuel Paty. Anzorov var 18 år, född i Moskva den 12 mars 2002 och tjetjensk flykting med uppehållstillstånd i Frankrike sedan den 4 mars i år. Kring 14-tiden den 16 oktober anlände han vid skolans entré. Han gick fram till två elever och erbjöd den ena en betydande summa för att få en

beskrivning av Paty. Tre timmar senare pekade en grupp av dessas kamrater ut läraren som lämnade skolbyggnaden.

Anzorov förföljde Paty och attackerade honom någonstans på vägen mellan skolan och lärarens hem. Han halshögg honom med kniv, fotograferade sitt offer och lade ut bilden på sociala medier. På Twitter erkände han mordet och i ett ljudklipp, även det publicerat, berättade han på ryska att han "hämnats profeten".

Polis kallades till platsen strax efter att mordet ägt rum. Anzorov blev skjuten till döds ungefär tvåhundra meter från Samuel Patys kropp.

Patys öde uppmärksammades i hela Frankrike. Ännu en fransman hade nu fallit offer för islamistisk terrorism. Folkets vrede väcktes och i manifestationer runtom i landet syntes plakat med orden "Je suis enseignant" ("Jag är lärare"). Republikens president Emmanuel Macron fördömde mordet och utlovade hårdare tag mot islamistisk extremism och separatism. "Islam är en religion i kris", hävdade han.

Några dagar senare, den 24 oktober, gav Turkiets president Erdogan sin respons. Så som Macron uttalat sig om islam var fel och den franske presidenten behövde ett psyktest. Frankrike reagerade genom att kalla hem sin ambassadör från Turkiet.

Ilskan spred sig i vissa arabiska länder. President Macrons agerande var oacceptabelt och att yttra sig på sådant vis om radikal islamism kunde inte gå ostraffat. Jordanien, Kuwait och Qatar kallade på sina invånare att bojkotta varor från Frankrike. Dagen därpå, den 26 oktober, uppmanades Turkiets medborgare att göra detsamma.

Redan den 29 oktober drabbades Frankrike av nästa terrorattentat, denna gång vid katedralen Notre Dame i Nice. En tunisier i 21-årsåldern, Brahim A., attackerade flera personer med kniv. Två kvinnor och en man mördades, flera skadades allvarligt. Gärningsmannen sköts av polis och fördes till sjukhus.

Mitt under den pågående coronapandemin, av vilken snart femtiotusen dött i landet, har Frankrike höjt sin terrorhotsnivå till högsta möjliga.

Så varför begicks dessa bestialiska mord på oskyldiga människor? Varför avrättas en man som valt att ägna sitt liv åt undervisning? Det finns risk för att grovt förenkla och generalisera de komplexa förhållanden som lett till dessa fruktansvärda händelser. Samtidigt finns en aspekt som enligt min mening utgör kärnfrågan: yttrandefriheten. Borde Samuel Paty inte ha visat karikatyrerna av profeten Muhammed?

Yttrandefriheten har inte vunnits av den tysta majoriteten som finner sig i sin tillvaro. Genom decennierna har många av historiens stora tänkare, författare och vetenskapsmän betalat det dyraste av pris i strävan att fritt få

utbyta tankar och åsikter. Det har krävts kyrkans förlust av inflytande och störtandet av monarkier, inte sällan genom revolutioner och krig.

Förklaringen om människans och medborgarens rättigheter antogs av Frankrikes nationalförsamling den 27 augusti 1789, sex veckor efter stormningen av Bastiljen, startskottet på den franska revolutionen. År 1971 uttalade Frankrikes konstitutionella råd att dokumentet än har ett konstitutionellt värde. Artikel 11 i deklarationen förklarar att yttrandefriheten är ”en av människans värdefullaste rättigheter”. Den medger dock att man får hållas ansvarig för ”missbruk av denna frihet i de fall som lagen stadgar”.

Frågan som för alltid kommer dryftas är därför hur pass vidsträckt denna rättighet bör tolkas i förhållande till skyddet för människors ära och heder. Man kan här tycka olika – och tack och lov för det – men personligen anser jag att alla inskränkningar i yttrandefriheten rimligen måste begränsas till ett minimum. Hur skulle vi kunna diskutera inskränkningar i en frihet utan vilken vi inte haft möjlighet att hålla själva diskussionerna? Hur skulle vi identifiera de lämpligaste begränsningarna av friheten om alla vore för fega för att töja på dess gränser?

Kampen för att antingen erkännas eller bevara mänskliga rättigheter kommer aldrig upphöra. Det är evighetskriget mellan gott och ont, mellan kunskap och ignorans.

Samuel Paty dog inte som martyr. Hans uppdrag som lärare var trots allt att förmedla Frankrikes grundläggande demokratiska värderingar, däribland frihet, jämlikhet, broderskap och laïcité, det vill säga religionsfrihet. Denna sträcker sig i Frankrike längre än i Sverige eftersom laïcité medför att religionen i den mån det är möjligt bör hållas i den troendes hem eller gudstjänstlokal.

Paty gjorde sitt jobb. För det liksom hans tro på demokratin blev han mördad.

Det var en islamist som halshögg Paty. Min uppfattning är att Abdoullakh Anzorov handlade enligt hur han upplevde kraven på honom som muslim. Ingen bör tvivla på att Anzorov inte företrädde majoriteten av muslimer. Men jag menar att det inom islam finns de som medvetet förvrider dess budskap för att uppvigla till avskyvärda dåd.

I en opinionsundersökning släppt av Ifop (Institut français d’opinion publique) den 5 november 2020 framgick att 57 % av muslimer i åldersgruppen 15–24 anser att islams sharialagar är viktigare än Frankrikes lagar. Detta är en ökning på 10 procentenheter sedan 2016. Bland 25–34 svarade 38 % detsamma och bland 35+ endast 30 %.

En prioritering av sharialagar innebär inte per automatik att man vore villig att bryta mot sitt lands lagar. Sharia är i huvudsak regler för hur muslimer ska leva i vardagen. Straffen för de som överträder förbuden är däremot välbekanta. Jag anser därför att utvecklingen mycket väl skulle kunna spegla trenden av ökande islamistisk separatism. Separatismen lär i sin tur orsakas av inte minst känslan av utanförskap i de många segregerade områdena runtom i såväl Frankrike som övriga Europa.

Islam är en religion i kris, menade president Macron. Har man någon rätt att kritisera en religion som man inte tillhör? Självfallet har man det, i alla fall om du frågar mig, för bisarrt vore det om man enbart fick uttala sig om sådant som man har personlig erfarenhet av. Glöm inte heller att Macron representerar västvärldens största muslimska minoritetsbefolkning. Och är det ens kritik att påpeka att islam är splittrad på ett sådant sätt att hela religionen och dess anhängare beskylls för enstaka extremisters agerande? Likt en regering skulle jag hävda att islam är i kris för att den är splittrad, exempelvis i synen på väst och behovet av förändring.

Västvärldens värderingar är inte universella. Vår syn på demokrati kommer troligen alltid skilja sig från den i stora delar av arabvärlden och annorstädes. Bakom terroristattentaten i Frankrike döljer sig en förgörande kraft, en av flera som hotar Europa, och som nu sjuder i det tysta i väntan på att återigen koka över. Ska västvärlden besluta sig för att krossa denna kraft, anpassa sig för att tolerera den, eller rentav vika sig för den? Det får framtiden avgöra.

Samuel Paty utövade sin yttrandefrihet. Fri- och rättigheter existerar inte på riktigt om man inte kan åtnjuta dem utan att frukta för konsekvenserna. Patys penna ligger nu bruten av Anzorovs svärd. Hur många fler pennor ska knäckas?

TEXT Simon Tell

FOTO Présidence de la République française ILLUSTRATION Shutterstock

Vad säger straffen om samhällets syn på sexualbrott?

Storleken på ett straff visar hur högt vi värderar en brottslig gärning. Vad är det som avgör proportionaliteten mellan en handling och hur ett brottsoffer får upprättelse? Hur långt bör vi sträcka principerna om humanitet, att vilja förebygga och reparera?

UNDER hösten har en bild föreställande två tidningsartiklar florerat över sociala medier. Bilden framställer en jämförelse av domen gällande upphovsmannen till streaming-siten Swefilmer och ett fall gällande våldtäkt mot barn, där domen för det sistnämna var betydligt lägre. Detta har återväckt den långtgående debatten om att skärpa straffen för våldtäkter, i ett syfte att dels vilja förebygga brottet och dels markera vilka brott vi anser väger tyngst.

Debatten har även nått regeringen och riksdagen. Under 2018 kom ett betänkande där man i Justitieutskottet manade på riksdagen att se över de straffrättsliga konsekvenserna för sexualbrott, vilket riksdagen ställde sig bakom, se Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU11.

Men är det så att skärpning av påföljder skulle förebygga fler våldsbrott? Ligger problemet i att minimistraffen är för låga eller i att där finns svårigheter vid tolkning av själva lagrummet? Hur som helst vill jag påstå att man absolut värderar hur allvarligt brottet är via straffskalan. Där finns en längtan om att vilja ha en starkare markering över hur samhället värderar sexualbrott.

Ett skifte av fokus kan behöva ske. Hur mycket ska vi tro på rehabilitering genom fängelsestraff och vid vilken gräns bör man endast fokusera på att skydda allmänheten? Vem är fängelsestraffet egentligen till för? Rehabilitering för förövaren eller prevention för potentiella offer? Någonstans bör man göra en avvägning, vill vi fokusera på prevention och reparation eller rehabilitering?

Med ett kritiskt tänkande över proportionaliteten mellan sexualbrott och straffen som just nu utdelas, uppfattas det ofta som att fokus ligger på att just hjälpa förövaren istället för att skydda allmänheten. När vi i Sverige sätter hårdare straff på ekonomiska brott, beror det då på att vi tror mindre på den förövarens rehabiliteringsmöjlighet? Eller är det så att vi värderar ekonomiska brott mycket högre än sexualbrott? Vart går gränsen mellan en tro på det goda i människan och därmed rehabilitering och att se när man bör bortse från just det, med tanke på reparation och prevention? Var bör vi lägga straffskalan för att på ett proportionerligt sätt markera hur vi i Sverige ser på gärningar av sexualbrott?

TEXT Signe Maj Vibe

FOTO Shutterstock

Har vi glömt att lagen inte skapades för jurister?

Att tala och skriva juridiska är något vi tränas i under hela juristutbildningen. Frågan är dock om de många timmar vi lägger på detta är förgäves. Är juridiska verkligen nödvändigt, eller bara ett sätt att försäkra juristens prestige?

ATT lagen ibland är svår att förstå är något de flesta jurister kan hålla med om. Ändå fortsätter vi envisas med att den inte behöver göras om eller reformeras språkligt. Att göra lagen lättförståelig skulle helt enkelt förstöra dess detaljrikedom och precision. Dessutom skulle vi jurister inte behövas om gemene man på egen hand med hjälp av en tydlig lagstiftning skulle lösa alla sina juridiska problem.

Den sista punkten kanske är lite av en överdrift, men faktum är att jag ofta hör skämt med den poängen bland både mina kursare och lärare. Även om skämtet inte ska tas seriöst så ger det uttryck för en vanlig syn hos jurister om att lagen exklusivt är till för oss. Bara vi ska förstå lagen för det gör oss speciella.

Jag fick till exempel under min första termin på juristprogrammet höra att jag skulle fortsätta för att juridiken är ett språk som bara jurister förstår. Statsvetenskap och historia kan majoriteten utan svårighet diskutera och studera, men bara jurister kan förstå lagen. Argumentet motiverade mig då, men ju mer tiden går inser jag hur problematisk den synen på juridik är.

Lagen är till för gemene man. Ofta straffas man om man bryter mot den. Ibland kan också lagen hjälpa en om exempelvis hyresvärden börjar bråka eller affären inte tillåter reklamation av varor. Att få vägledning av lagen i sådana situationer bör vara självklart och ibland kan man få det genom att bara läsa den, men inte alltid. Detta gör att man måste vända sig till en jurist kunnig i ämnet som lärt sig hur man kan ta vägledning i praxis, förarbeten och lagkommentarer för att kunna tyda den kryptiska lagtexten. Något som kan kosta en del pengar. Pengar inte alla människor har.

Utöver den ekonomiska aspekten går det även inte att bortse från att långt ifrån alla förstår de ofta föråldrade ordvalen i lagtexten. Hur många kan säga att de använde ord som ”dolös” innan de blev jurister? Enda gången jag själv träffat på ord som dessa utanför juridiken är möjligtvis i romaner från det tidiga 1900-talet. Orden är vackra och bidrar till en stil i texten som ger lagtexten status. Men ska det verkligen krävas att man regelbundet läser författare som Vilhelm Moberg och Selma Lagerlöf för att inte bli fullständigt förvirrad när man läser vissa lagar?

Trots vår yrkesstolthet måste vi jurister inse att lagen i slutändan är till för gemene man. Det är till slut läraren i skolan, hyresgästen och kassören i affären som ska förstå vilka skyldigheter de har enligt lagen och vilken hjälp de kan få av den. Vi jurister bör trots allt existera för att lösa juridiska problem och inte för att berätta för människor vad som står i lagen.

TEXT Nora Frögren

Den tredje statsmakten måste våga

MÖRKRET och hösten har kommit. Coronavågen som sköljt över Sverige och världen har kommit till den andra vågen. Dödstal, masker och strategier för att hantera Corona diskuteras flitigt i sociala medier. Vilket lands taktik är rätt och är Tegnell verkligen husguden?

Coronapandemin har väckt flera juridiskt intressanta frågor. Framför allt tänker jag på hur staten i en pandemi skulle kunna ta till extrema åtgärder såsom att hindra befolkningen att röra sig fritt. Detta går i dagsläget inte att göra i Sverige pga. gällande lagstiftning och framförallt vår grundlag som sätter stopp för sådan reglering av rörelsefriheten. I förarbetena till RF står det att det krävs lagstiftning för att begränsa rörelsefriheten. Det finns i dagsläget möjlighet att begränsa rörelsefriheten genom att sätta enskilda personer i karantän, lagstödet är smittskyddslagen. Lagtexten är dock otydlig och specificerar inte riktigt hur stora områden det går att spärra av.

Något som ingen av oss har missat är att det har varit presidentval i USA. Flera svenska TV-kanaler sände direkt under valnatten och under efterföljande dagar sände de fortfarande direkt tills valresultatet spikades av flera större mediekanaler. I skrivande stund är dock valet inte helt avgjort. Det har hänt tidigare att presidentkandidaten med flest röster i valet inte blev president.

En intressant aspekt i allt detta är hur media rapporterar kring corona, ledarskap och myndighetsutövande. President Trump kritiseras av svenska journalister för sina uttalanden och Twittranden. Hans coronastrategi och hantering av pandemin analyseras även den i minsta detalj av svensk media. Kritiken är fullt befogad och det är fullt rimligt att analysera hanteringen av pandemin. Dock ska journalister inte servera folket färdigt paketerade åsikter. De ska rapportera objektivt om det som sker. Jag får inte riktigt det intrycket av den svenska rapporteringen kring USA-valet och deras coronasituation. Bilden är snarare att Biden är den gode och måste vinna, Trump är den onde och måste förlora. Konsekvenserna av en Trump-vinst målas upp som att hela världen kommer krascha och bli instabil.

En viktig aspekt i det hela är att USA är med sina fel och annorlunda valsystem i slutet av dagen en demokrati. Folket väljer sina ledare. Det verkar inte som att svenskar och svensk media respekterar detta fullt ut. Det syns framför allt på människors reaktioner i flöden på sociala medier över valets utgång.

Nu till det mest intressanta. Har vi varit lika kritiska till Stefan Löfvens och Anders Tegnell hantering av Corona? I mångt och mycket delade USA och Sverige samma strategi i början av pandemin, samt förödande dödstal (procent sett till population). Vem har fått mest kritiska frågor? Vem har granskats och fått mest kritik? Varför har det blivit såhär?

Vi har i Sverige en statsminister som lämnat all kontroll över pandemihanteringen till en tjänsteman som inte är utbildad till det, och som själv duckar intervjuer och håller färdiginspelade tal till nationen. Löfven talar ständigt om ansvar men är helt oförmögen att förstå att ansvar börjar uppifrån. Media som inte vågar konfrontera och ställa obekväma frågor till varför Sverige valt vägen det valt, eller ställt krav på att statsministern ska svara på frågor. Jag är besviken på båda sakerna, men mest på medierna som inte vågar vara kritiska och objektiva i sin rapportering.

TEXT Harri Korhonen
FOTO Shutterstock

Juljuridik

Med julafton runt hörnet och ett välförtjänt jullov passar väl inget bättre än en varm kopp juljuridik. Martyna Lechowska tar er på en bitande kall och granbarrsdoftande slädtur genom rättsområden för att ge råd inför julen och få er att komma i rätt julstämning.

DET viktigaste med julen, förutom att spendera lite tid med ens nära och kära, är som alla vet julklapparna. Därför förefaller det naturligt att starta denna resa med lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva, även kallad gåvolagen. Som många säkert redan känner till är en gåvoutfästelse inte bindande, 1 § gåvolagen. Gåva är ett exempel på ett s.k. realavtal, ett avtal som blir bindande först vid fullgörelsen. Det gäller med andra ord att vara snäll ända fram till julafton. När det kommer till en gåva i form av ett mottaget penningbelopp kan det även vara av vikt att känna till bevisbördans placering. I NJA 2014 s. 364 slår Högsta domstolen nämligen fast att bevisbördan för att beloppet utgjort en gåva ligger på mottagaren av beloppet och att de beviskrav som vanligen gäller i dispositiva tvistemål är tillämpliga.

Är du en arbetsgivare som känner sig lite extra generös i juletid kan det löna sig att ha kännedom om att julgåvor av mindre värde till anställda inte ska beskattas, 11 kap. 14 § första stycket 1 inkomstskattelagen (1999:1229). En nyhet som kom till följd av covid-19-pandemin är dock lagen (2020:374) om tillfällig skatte- och avgiftsfrihet för förmån av fri parkering och gåva till anställda, som bl.a. föreskriver att det föreligger en tillfällig skattefrihet för gåvor från arbetsgivare som lämnats till anställda under perioden 1 juni 2020 till 31 december 2020. Skattefriheten är emellertid begränsad till gåvor upp till ett värde på 1 000 kronor inkl. moms per anställd. Denna regel gäller utöver julgåvor och andra möjligheter att ge skattefria gåvor. Det är alltså viktigt att inte vara allt för generös, utan man bör beakta Skatteverkets gränsbelopp både för den ovan nämnda tillfälliga skattefriheten och för julgåvor, varav den senares för beskattningsåret 2020 ligger på upp till 450 kr inkl. moms per anställd.

Slutligen görs en avstickare till straffrätten. Misshandel, 3 kap. 5 § brottsbalken (1962:700), är självfallet något som en inte ska ägna sig åt någon tid på året. Möjligen gäller detta dock särskilt så här i juletid. Det som enligt ett uppmärksammat svenskt rättsfall inträffade julen år 1754 var nämligen att en man i Stockholm hade slagit sin fru. Frun hade gått till sina vänninor och berättat om misshandeln. De beslöt sig då för att hämnas. Frun och väninnorna kom hem, höll fast mannen och slog honom med ris på hans bara rumpa så hårt att han blev sängliggande. Mannen anmälde senare kvinnorna för hemfridsbrott och de bötfälldes på 70 daler. Rättsfallet kallas för Risbadstugan och blev senare en pjäs år 1755, komedin Risbadstugan (Tragicomedie uti en akt kallad Risbadstugan) av poeten och författaren Johan Stagnell. En karikatyr av denna händelse från år 1754 går dessutom alltjämt att se på Universitetsbiblioteket i Lunds universitet för den som är intresserad.

Tillsammans med resten av redaktionen önskar vi er en riktigt god jul och att ni ser juridiken trots alla julklappar.

TEXT Martyna Lechowska

Julklappstips

Nu är den tid på året kommen då bestämmande av presenter kan kännas som det svåraste. No worries, här kommer alla tips du behöver för att rädda julen i år. Kom ihåg att handla coronasäkert och beställ helst dina klappar online om det är möjligt.

Keep it simple

Har du det tufft med ekonomin nu när corona har tagit över men vill fortfarande kunna ge något värdefullt till den du älskar? Du är inte ensam om det. Ge bort något som inte har mycket värde i pengar men som ändå gör mottagarens jul oförglömlig. Gör DIYs (do it yourself) för den som behöver en myshörna i hemmet. Det gör att personen får en helt ny känsla av att vara hemma. Vem behöver inte det nu när vi måste vara hemma?

Skäm bort dig själv eller den ditt hjärta dunkar för

Ledsen över att behöva vara hemma över jul i år? Calm down! Kör ett hemmaspa och en salongsession i år. Lika roligt att göra det ensam som med sällskap. Eller varför inte bara köra på den du älskar så att hen får en lyxig spa jul i år. Skapa dina egna ansiktsmasker och hårvårdsprodukter av det du enkelt kan hitta i köket hemma och skäm bort den du älskar. Här kommer lite tips på hur du ska göra.

Tips för håret: 1 tsk honung, 2 msk yogurt (naturell) och 1 tsk kokosolja. Mixa alla tre ingredienser med en sked och lägg i håret med dina fingrar. Precis som du lägger en vanlig olja i håret.

Ansiktsmask: 1 tsk yogurt (naturell), 2 nypor gurkmeja och 1 banan. Krossa bananen med en gaffel och blanda yogurten och gurkmejan och lägg på ditt ansikte antingen med fingrar eller med en bakpensel. TADAAA, du är i din egen salong.

Ta vara på dina skills

Brukar alla fråga efter den där godaste pajen som du en gång bakade? Då är det dags att baka igen och packa i en fin röd julbox och ge till den som har längtat efter.

Upplevelser snarare än ett paket

Inte så smart att gå runt i stora köpcenter nu bland folk. Vill du hellre beställa något online? Boka då ett restaurangsbesök för de du tror kommer uppskatta det. Eller varför inte en helg på spahotell i stan? Vem behöver inte det!

Praktiska saker

Fundera på om någon kan få användning av din present. Är det en student du ska köpa en julklapp så bör du köpa något hen kan ha nytta av. T.ex. kan du ge en vattenflaska och som kan påmmina studenten om att dricka vatten. Eller ett pennfodral.

TEXT Devanshi Gandhi

FOTO Shutterstock

Processen av Franz Kafka
– obligatorisk läsning

Processen anses vara Franz Kafkas mest centrala bok och utkom första gången år 1925, ett år efter hans död. Det var Kafkas vän som i strid med Kafkas uttryckliga önskan att hans efterlämnade skrifter skulle brännas lämnade in dem till ett förlag – som tur var för eftervärlden.

FRANZ KAFKA, som troligen levde i en ganska anonym tillvaro som jurist och försäkringstjänsteman i Prag, ses nu som en av 1900-talets litterära företrädare. Stilen han skrev i anses tillhöra den tyska expressionismen. Föregångare till expressionismen var bland andra författaren Dostojevskij, filosofen Nietzsche, psykoanalytikern Freud och målarna Munch och van Gogh. Expressionismens särdrag är i korthet abstrakt, den uttrycker känslomässiga, subjektiva upplevelser snarare än att beskriva en fysisk verklighet. Med förståelse av denna bakgrund är det möjligen lite enklare att ta sig an romanen.

Romanens berättelse handlar om huvudfiguren Josef K som en dag häktas utan att få veta varför. Som första meningen lyder: ”Någon måste ha förtalat Josef K., ty utan att ha gjort något ont häktades han en morgon.” Genom berättelsen vävs man in i en alltmer rättsvidrig labyrint som strider mot allt vad en rättsstat står för. Paragrafrytteri och byråkrati är viktigare än rättsprinciper. Vad är Kafkas motiv med berättelsen? Kanske att beskriva människans utsatthet och ångest. Att beskriva människans litenhet inför samhället och att kritisera samhället han levde i.

Texten är inte särskilt svår att ta sig genom. Den är visserligen skriven i en detaljrik stil med många subjektiva beskrivningar av miljöer och karaktärer. Trots det flyter det på fint att läsa den spännande romanen om den högt uppsatte bankmannen Josef K:s process. Att förstå vad det egentligen handlar om och vad författaren egentligen menar, är det svåra.

Franz Kafka
Processen
Wahlström & Widstrand
Översättning: Karl Vennberg
Omslag: Per Åhlin

TEXT Cristina Keskitalo

Top Dog – klart godkänd underhållning

SERIEN bygger på romansviten av Jens Lapidus; VIP-rummet, Sthlm Delete och Top Dogg. Jens Lapidus är inte bara jurist och advokat, han är en framgångsrik kriminalförfattare med en egenskapad genre, Stockholm noir.

Jag hade inte läst böckerna och det behövs inte för att uppskatta serien. Från första stund blev jag underhållen. Huvudpersonerna, ex-kriminelle Teddy och affärsjuristen Emily, gestaltas av mycket duktiga skådespelare. Övriga skådespelare och miljöer håller mycket hög klass och rätt hög trovärdighet, även om överklassens klienter och affärsjuristerna känns något klichéartade. Det händer mycket i varje avsnitt, det kommer en del oväntade vändningar och det blir aldrig tråkigt. Klart godkänd underhållning i bra format!

TEXT Cristina Keskitalo

Be the best you.

We are looking for people with the distinct Roschier mindset. People with talent. People with dedication. People with a continuous drive to learn more and develop.

We take pride in recognizing talent and giving them a platform for reaching their full potential. At Roschier, you will have opportunities to work to the best of your ability and develop your talents to the full.

Apply today – and become the best version of yourself!

roschier.com

ROSCHIER

Ingen utlämning till Belarus

En belarusisk medborgare är häktad i sin frånvaro för misstänkt narkotikabrott i hemlandet 2013. Han nekar till brott. Åklagare i Belarus begär utlämning från Sverige, vilket Högsta domstolen (HD) nu beslutat inte får ske. Då Belarus inte tillträtt 1957 års europeiska utlämningskonvention, krävs det för utlämning sannolika skäl att han är skyldig. Utredningens bristfällighet samt ”vad som är känt om rättsväsendet i Belarus” gör enligt HD att mannen inte kan utlämnas.

Bernadotte ej godkänt som förnamn

Två mål enligt lagen om personnamn fick olika utgång när Kammarrätten i Göteborg ändrade domar från Förvaltningsrätten i Malmö. På Skatteverkets talan fick en man inte ta Bernadotte som extra förnamn. Kammarrätten menade att Bernadotte, som visserligen fanns som manligt förnamn på 1800-talet, idag är ett tydligt efternamn särskilt genom kungafamiljen. Ett isländskt par som döpt sin dotter Sara Aurora Von fick däremot ”Von” godkänt, vilket underinstanserna nekat fastän Von finns som flicknamn på Island och betyder ”hopp”. Kammarrätten betonade att ”von” som prefix i adliga efternamn stavas med litet v, medan det nu var fråga om tre distinkta förnamn. I båda målen togs in yttranden från Institutet för språk och folkminnen.

TEXT David Munck

I Björn Borgs kläder?

En entreprenör som heter Björn Berg registrerade sitt namn hos PRV som ordvarumärke för att sälja kläder. Björn Borg Brands AB invände mot registreringen, vilken PRV då upphävde. Björn Berg klagade hos Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt, som avslog talan och hänvisade till förväxlingsrisk i visuell, fonetisk och konceptuell mening. I en dom med likartad processgång denna höst fick en uppstickare i tobaksbranschen inte kalla sina produkter för ”D-BLEND John”.

Vindkraften och fladdermössen

Ett bolags rätt att driva vindkraft i Bräkne-Hoby i Blekinge överklagades hos Mark- och miljööverdomstolen (MMÖD) av en grupp närboende, en ornitologisk förening samt Ronneby kommun. Klagandena hävdade bl.a. att fladdermöss och fåglar tar skada. Bolaget menade att vindkraft är klimatvänligt samt erbjöd avstängning på natten 15 juli–15 september om värmen är över 14 grader och vinden under 6 m/s, vilket är den väderlek då fladdermöss oftast flugit in i rotorblad. Dessa villkor stadfästes av MMÖD, som i övrigt lät produktionen fortgå. Vilda fladdermöss gynnar jordbruket genom att äta små skadedjur som annars kan behöva besprutas i grödor.

Unga Corona-ambassadörer i Kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län har utbildat ett 30-tal gymnasister till ”Coronaambassadörer” för påverkan i medier och miljöer som jämfört med Anders Tegnells presskonferenser träffar deras åldersgrupp bättre. Belöningen blir diplom, presentkort på 1 000 kr och avtackning hos landshövdingen. ”Det finns en stor kommunikativ kompetens i den gruppen. Vi behöver dem för att nå ut”, förklarar kriskommunikatör Ami Andersson. Några av de utsedda intervjuas i lokaltidningen Barometern. ”Det är väldigt blandat hur pass allvarligt man tar på smittorisken”, berättar Marcus Kemter från Mönsterås. ”Det sprids mycket rykten om Corona så det känns skönt att få lyssna på experterna. De kan också förklara varför vi har de restriktioner som vi har”, säger Ellen Strömberg från Oskarshamn.

Frågor och svar om avtalsrörelsen 2020

Avtalsrörelsen 2020 pågår i skrivande stund. Totalt finns cirka 680 kollektivavtal i Sverige och av dessa löper cirka 500 ut i år och ska då omförhandlas. En avtalsrörelse innebär att flera förhandlingar om kollektivavtal pågår parallellt mellan arbetsmarknadens parter.

Vad är ett kollektivavtal?

Kollektivavtal är ett avtal mellan arbetsgivarorganisation och fackförbund som reglerar löner och andra anställningsvillkor för medarbetarna. Varje kollektivavtal är ett resultat av förhandlingar mellan avtalets parter.

Hur går avtalsrörelsen till?

Avtalsrörelsen innebär att ett stort antal kollektivavtal omförhandlas. Förhandlingarna sker mellan parterna, dvs. arbetsgivarorganisationer som företräder företagen, och fackföreningar. Totalt omfattas cirka 2,8 miljoner anställda av den avtalsrörelse som löper under 2020.

Startskottet för avtalsrörelsen 2020 skedde redan i december förra året då industrins parter växlade sina avtalskrav. Att industrin är först ut beror på att de är Sveriges mest konkurrensutsatta sektor. De får därför leda förhandlingarna kring vilken löneökningstakt som Sverige klarar av utan att vi tappar i den internationella konkurrensen.

Ett kollektivavtal löper vanligtvis på under en period om ett, två eller tre år. De nuvarande kollektivavtalen är treåriga. På grund av coronapandemin har de flesta avtalen prolongerats, alltså förlängts, och löper ut under höst och vinter 2020. Då ska parterna ha kommit överens om hur stora löneökningar som Sverige klarar av under nästa avtalsperiod, det så kallade märket. Detta utgör sedan basen i förhandlingarna som sker mellan de andra arbetsgivarorganisationerna och facken.

När förhandlingarna om såväl löneökningar som förbundsförhandlingarna om arbetsvillkor är färdiga skrivs nya kollektivavtal för kommande avtalsperiod. Längden på avtalen kan variera beroende på vad parterna kommer överens om och hur situationen i omvärlden ser ut. De kan gälla i allt från ett år till att vara fleråriga.

Vad är märket?

Sverige har haft en sådan historia av okontrollerade kostnadsökningar på 1970- och 1980-talen. Det ledde till hög inflation och till att Sveriges konkurrenskraft försämrades. Det var också grunden till att fack och arbetsgivare inom industrin träffade Industriavtalet 1997 (ett avtal som förnyades 2011 respektive 2016) som innebar ett nytt sätt att se på förhandlingar och konfliktlösning i Sverige. Modellen har varit mycket framgångsrik när det gäller att säkra reallöneökningar.

Industriavtalet innebär att parterna inom industrin sätter ”märket” och att övriga parter ska respektera det. Avtalet reglerar hur förhandlingarna om kollektivavtalen mellan de olika parterna som har undertecknat avtalet ska gå till. Tanken är att minimera risken för konflikter genom att skapa förutsättningar för att nya avtal ska kunna träffas innan de gamla avtalen har upphört att gälla.

Vad händer om arbetsgivarorganisation och fackförbund inte kan komma överens?

Om parterna inte kommer överens kan en arbetsmarknadskonflikt bryta ut. När ett kollektivavtal har löpt ut har fackförbundets fredsplikt upphört. Ett fackförbund kan därför varsla om stridsåtgärder – exempelvis strejk – för att få igenom sina krav. Arbetsgivarna kan svara med lockout – utestängning från arbetsplatsen.

Under årets avtalsrörelse har flera fackförbund varslats om stridsåtgärder bland annat inom handeln samt hotell- och restaurangbranschen. Parterna har i dessa fall tecknat nya kollektivavtal innan stridsåtgärderna bröt ut.

TEXT Rebecca Henriques

FOTO Niklas Bolin Djanaieff

Posttidning B
Juridiska Föreningen vid Stockholms Universitet
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

Hur låter affärsjuridik?

Affärsjuridik är vårt verktyg som skapar samhällsförändring varje dag. Vi vet att juridiken är viktig. Och ibland gravallvarlig. Vi vet också att riktigt bra affärsjuridik är en konst. En konst som bygger på verklig passion. För att manifestera detta har vi byggt ett AI-drivet instrument som omvandlar juridiska texter till unika musikstycken.

Lyssna på The Piano på vinge.se/career

VINGE